

Opmerkelijke waarnemingen van *Harpalus rufipes* (De Geer) en *H. griseus* (Panzer).

Filip Robben

Tijdens de hete julimaand (zomer 2006) werd een massale toevlucht van loopkevers vastgesteld in de kelder van mijn ouderlijke woning te Schaffen-Diest. Onder iedere kartonnen doos werden tientallen specimen van *Harpalus rufipes* (de roodpotige hardloper) aangetroffen. Het leek wel of de kevers de koelte van de kelder opzochten tijdens de eerste hete julidagen.

Het huis is half onderkelderd met aan noord-, oost- en westzijde een klapvenster dat uitgaat op een keldergat met verluchttingsrooster. Bij nader toezien krioelden al deze keldergaten van de loopkevers. Het feit dat *H. rufipes* 's nachts op licht afkomt lijkt geen voldoende verklaring omdat ook het keldergat aan de zelden of nooit verlichte oostelijke zijde niet ontsnapt is aan de toeloop.

Op vrij korte tijd (tegen half juli) werd de overlast zo groot dat er naar een insectenverdelger werd gegrepen. Verscheidene vuilblikken werden samengeveegd met een kluwen van wellicht enkele duizenden exemplaren loopkevers tussen stof en spinrag. Ook de keldergaten werden geveegd en de klapramen gesloten.

Toen ik begin augustus op bezoek was heb ik de keldergaten geïnspecteerd: heel wat dode en halfverdoofde kevers (blijkbaar was het gif nog niet uitgewerkt) werden opnieuw

samengeveegd : een fractie van wat de weken voordien was geruimd volgens opa. Ditmaal werd het materiaal meegenomen om eens van dichtbij te bekijken. In de zeer homogene troep werden 540 exemplaren geteld: één enkele *Harpalus aeneus*, *Geotrupes spiniger* en *Otiorhynchus sulcatus* en de overgrote meerderheid *Harpalus rufipes*. Minder verwacht was wel de aanwezigheid van minimaal 30 exemplaren van *Harpalus griseus*. Halfweg september werden opnieuw een honderdtal kevers vergaard, ditmaal met zelfs bijna één derde *Harpalus griseus*.

Harpalus griseus is sterk gelijkend op de zeer algemene *H. rufipes*: op het eerste zicht te selecteren door de gemiddeld kleinere gestalte, maar zeker ben je dan nog niet. Het pronotum is zijdelings eerder rechtlijnig versmald tot aan de basis met stompe hoeken; bij *Harpalus rufipes*



Harpalus griseus

zijn deze eerder rechthoekig door een min of meer S-vormige versmalling net voor de basis. Nog een verschil is de beharing van de achterlijfsegmenten: enkel centraal bij *H. griseus*, enkel aan de zijkanen bij *H. rufipes*. De genitaliën van *H. griseus* zijn sterk gelijkend op deze van *H. rufipes* maar toch een duidelijk maatje kleiner.

Volgens Jeannel (Faune de France – Librairie de la faculté des sciences 1967) komt *H. rufipes* vooral voor op open terrein in de buurt van de bewoonde wereld: vooral onder hout en stenen. Het is een roofkever die vooral slakken en regenwormen lust, maar daarnaast ook schadelijk kan zijn voor aardbei en graanteelt, waarbij hij zich te goed doet aan de zaden.

Voor *H. griseus* vermeld dezelfde auteur dat deze voornamelijk aan zandgrond gebonden is: de larve zou leven van plantenwortels, maar ook van larven van andere wortelvreter zoals bladspruit- en snuitkevers.

Hans Turin (*De Nederlandse loopkevers – verspreiding en oecologie* KNNV 2000) vermeld verder voor *H. griseus*: Overwintert voornamelijk als larve: verse dieren in juli. Een goede vlieger die vaak op licht afkomt met waarnemingen van honderden exemplaren bij een gewone gloeilamp in zuidelijk Oostenrijk en zuid Frankrijk.

De auteurs M. Boeken, K. Desender, B. Drost, T. van Gijzen, B. Koese, J. Muilwijk, H. Turin en R.J. Vermeulen noteren in *De loopkevers van Nederland en Vlaanderen* (Jeugdbondsuitgeverij 2002): “Zeldzaam en stenotoop: xerofiel. Vooral op open zandgrond. In Vlaanderen zeer zeldzaam door sterke achteruitgang”.

Droge zandgrond in Schaffen, dat klopt. Algemeen zal de soort (ook lokaal) wellicht inderdaad niet geweest zijn omdat ik geen enkele waarneming heb uit mijn jeugd (1970-1985) toen ik toch zeer regelmatig de streek uitkamde op zoek naar insecten. Mogelijk hoort *H. griseus* bij het lijstje insecten dat geniet van de stijgende temperaturen?